

javní (obrazoborectvo, zwickavské proroci). Vieroučné odchytky našli aj u nás stúpencom. Zástancom zwinglianismu medzi iným bol „sabinovský curia Ján“ — Praedicator Johannes. Košický Antonius Transilvanus roku 1530 písal prešovskému Antoniovovi list [Scultetii píse výslovné, že ho videl s pečatou]. V liste medzi iným Antonius Transilvanus píše, „že on už prv dostal list od dr. Martina Luthera, ktorým bol povzbudený v sťaosti v láske Božej...“ Išlo o to, aby sa spoločne usilovali odvrátiť kazateľ Jána od nesprávneho učenia a aby ho upevnili v Lutherovom učení. Okrem tejto zmienky nie sú známe dokumentárne podklady.

Uvedené tendencie už v 30. rokoch na Slovensku našli svojich stúpencom, proti ktorým cirkevná i svetská vrchnosť tvrdo zakročila, a to na základe nariadenia Ferdinanda I. z roku 1527. V tejto súvislosti došlo k písomnému styku s Lutherom. Podstata obsahu listov sa týkala vieroučných otázok a rozporov, ktoré vyplývali z prenikania niektorých odchýlnych vieroučných smerov. V prvej otázke o vysvetlenie obrátil sa na Luthera František Révay, v druhej otázke žiadali poučenie Prešovčan. Luther na obidve požiadania odpovedal.

František Révay (zomrel 1553) po štúdiách na budínskej vysokej škole sa roku 1532 stal županom Turčianskej stolice, roku 1542 bol menovaný za námestníka palatína. Révay sa skoro priklonil k reformáčnemu učeniu a stal sa jeho horlivým zástancom i rozširovateľom v Turci. Ako taký dostal sa do písomného styku s Lutherom i Melanchtonom.

Je dôležité poznamenať, že Révay dal svojich synov študovať [1539—44] v Stöckelovej škole v Bardejove. Medzi Révayom a Stöckelom sa rozvíjal čulý písomný styk. V archíve Révayovcov sa zachovali Stöckelove listy Révayovi (počtom 19). Žiaľ, Révayove listy Stöckelovi sa stratili. Dôležité však je, že Révay oboznamoval Stöckela s obsahom listov, ktoré mu písal Luther. Zvláštny význam majú správy z listov, ktoré sa týkali Mateja Dévaia. Fraknói [str. 25] spomína, že Dévai roku 1543 pri návrate z Wittenbergu doniesol Révayovi list od Luthera. Luther si bol vedomý, že v Révayovi sa na neho obrátil vysokoúčený muž, muž vysokej hodnosti a veľkého významu, preto došlo medzi nimi k rozsiahlejšej korešpondencii. Z Lutherových listov Révayovi poznáme iba dva, a to z 1. 10. 1538 a zo 4. 8. 1539. Medzi obidvoma listami, pokiaľ ide o obsah, je časový rozpor. V liste z roku 1539, týkajúci sa zwinglianismu, Luther píše, že k otázke o Večeri Pánovej sa vráti dôkladným výkladom, no list z roku 1538 je vskutku

takého obsahu. O rozpore sa zmienuje Kvačala (str. 125), ale meritórne nevyšvetľuje. Omyl v dátovaní neprichádza do úvahy, pretože Jakub Szegedy, ktorý priniesol list, študoval vo Wittenbergu roku 1538. Nazdávam sa, že Révay azda už predtým sa bol obrátil na Luthera o vysvetlenie niektorých otázok a Luther na tieto odpovedal. Ale prečo Luther v liste z roku 1539 sľubuje obsirny výklad, keď tak už urobil roku 1538? Otázka teda zostáva otvorená.

Révay sa vážne zaoberal štúdiom reformáčnych spisov. Keď učenie sakramentárov a anabaptistov našlo u nás svoj ohlas, tu v otázke vierouky vznikli v Révayovi pochybnosti a aby mal jasno, obrátil sa priamo na Luthera o vysvetlenie.

Z listu z 1. 10. 1538, ktorý Luther ako odpoveď poslal Révayovi, sa dozvedáme z úvodu, že Révay sa obrátil na Luthera prostredníctvom Jakuba Szegedyho, ktorý roku 1538 študoval vo Wittenbergu. Szegedy tmočil Révayovu prosbu a predložil Lutherovi 7 otázok formulovaných Révayom. Otázky sa týkali: 1. Či môže byť Kristus prítomný vo sviatosti? 2. Či môže byť Kristovo telo obsiahnuté v nepatrnéj porobe chleba a vína? 3. Či môže byť telo Kristovo na rôznych miestach? 4. Či môžu byť v jednom tele dva podstaty? 5. Keď je sviatosť znakom svätej veci, je aj Kristovo telo len znakom? 6. Či sviatosť upevňuje vieru? 7. Či je potrebné uctievať sviatosť? [Teologický rozbor pozri u Kvačalu.]

Luther na predložené otázky odpovedá rad-radom. Zároveň sa ospravedlňuje, že pre krátkosť času je nútený sa obmedziť, no vyslovuje ochotu, že rád odpovie na ďalšie otázky, ktoré mu môže poslať po Szegedým. Pokiaľ ide o Szegedyho, pýta sa Luther, či ho chce tu ponechať na štúdium, aby sa ďalej vzdelával a po návrate aby úspešne učil v cirkvi.

V druhom liste z roku 1539 Luther vyslovuje poptovanie, že sa Révay dal strhnúť Zwingliho učení... V hlavnej časti vysvetľuje Luther podstatu učenia o Večeri Pánovej, ako vyplýva z Písma svätého. Na konci prosí Révay, aby zotrval vo viere a sľubuje, že sa k veci vráti dôkladným výkladom. Či sa tak stalo, chýbajú správy. Lutherov list nezostal bez účinku, pretože Révay sa stal neskoršie odporcom helvétskeho učenia.

Luther a Prešovčania. — Učenie sakramentárov a iných smerov našlo v Sabinove u okolitých ohlas. V tom čase stúpencom sakramentárov bol spomenutý sabinovský kazateľ Praedicator Johannes. Istotne i medzi Prešovčanmi vznikli nejasnosti a pravdepodobne niektorí aj inklinovali k sakramentárom. Prešovčania chceli mať jasny

obraz o Večeri Pánovej. V tejto súvislosti dostal sa aj Dévai do centra pozornosti. Stöckel v liste Révayovi z 2. 2. 1544 písal o Dévayovom obrate. Stöckel, podľa Kleina [II, 101], napísal Lutherovi žalosťný list, na ktorý Luther odpovedal v útorok po Veľkej noci roku 1544. Tento list aj s inými listami od Luthera sa uchováva na radnici. Takto Klein. Podľa Abela (str. 709) ide o omyl. Rozhodne chýbajú dôvody na podporu faktu o existencii listu M. Luthera vo veci Dévaia. História pozná iba jeden list z roku 1539, ktorý je predmetom nášho pojednania. Abel konštatuje, že Stöckel nezaťoval Lutherovi o Dévaiovi a ani Luther neposlal v tej veci list Stöckelovi. Pod citovaným dátom ide o list Prešovčanom. Hodno poznamenať Abelowu zetu: Xylander azda našiel list od iného autora Lutherovi a Luther reagoval na túto informáciu. Aj otázka ostáva otvorenou.

Prešovčania v snahe mať jasno v učení obrátili sa listom priamo na Luthera, pričom ho o poučenie. Luther odpovedal listom z 2. nedele po Veľkej noci roku 1544 (feria 2. post Quasimodogeniti 1544). Žiaľ, list Prešovčanov sa tiež stratil, preto nevieme, akými otázkami sa obrátili na Luthera. Pravdepodobne okrem správy o Dévaiovi mal list aj iný obsah, čomu nasvedčujú úvodné slová, že mu smutným listom spôsobili veľkú bolesť. Spomína turecké nebezpečenstvo a vysvetľuje ho ako Boží trest za hrľechy. O Dévaiovom odklone Luther vyslovuje, že vo Wittenbergu nikto nehľadá učenie sakramentárov. Luther sa rezolútne osvedčuje, že o sviatostiach nikdy nebude tak zmýšľať ako sakramentári a v cirkvi nepripustí také učenie. Napokon sľúbil, že o tom napíše osobitné vyžnanie. Vskutku k tejto otázke roku 1544 vydal

proti blúznivcom a sakramentárom spis Kurzes Bekenntnis vom heiligen Sakrament [Krátke vyžnanie o svätých sviatostiach]. Obsah a tón listu dokazuje, akaj vážnosti u Luthera sa tesli Prešovčania a že mu záležalo, aby ich utvrdzoval vo viere o sviatostiach.

[Pozn. redakcie: Listy budú uverejnené vo výbere z Lutherových spisov.]

LITERATÚRA:

1. Abel, E. *Unedierte Briefe von Luther, Melanchton und L. Stöckel*. In: *Ungarische Revue* 1887, s. 705
2. Bartholomaeides, J. L.: *Memoriae Urbarorum, qui in alma quondam universitate Vitebergensi... confirmantur*. Pestini 1817
3. Frankkl (Fraknói), V.: *Révai Ferencz nádori helytartó jainak hazai és külföldi iskoláztatása*. Pest 1873
4. Klein, J. S.: *Nachrichten von den Lebensumständen und Schriften Evang. Prediger I. II. Leipzig 1789*
5. Köstlin, J.: *Martin Luther. Elberfeld 1875*
6. Kvačala, J.: *Dejiny reformácie na Slovensku, L. Mikuláš 1935*
7. Kvačala, J.: *K počiatkom Svajčiarскеj reformácie v Uhorsku, potažne na Slovensku*. In: *Viera a veda* I. 1930
8. Ribini, J.: *Memorabilia augustanae confessionis in regno Hungariae a Ferdinando I. Bratislava 1787*
9. Škravina, O.: *Z histórie turčianskeho ev. seniorátu a jeho zborov, Martin 1929*
10. Sölyom, J.: *Luther és Magyarországon. A reformátor kapcsolata hazánkkaal haláláig*. Budapest 1933

Dr. Ervín Lazar

Martin Luther — svedok Ježiša Krista

(SLOVO SPOLOČNEJ KOMISIE RÍMSKOKATOLÍCKEJ A EVANJELICKOLUTERÁNSKEJ PRI PRÍLEŽITOSTI 500. VÝROČIA NARODENIA MARTINA LUTHERA.)

I. OD ZVADY K ZMIERENIU

1. V tomto roku si pripomínajú naše cirkvi 500. výročie narodenia Martina Luthera. Ani evanjelické ani katolícke kresťanstvo nemôže prejsť bez povšimnutia po pri tejto postave a posolstve tohto muža. Na prahu novej doby Luther spolupracoval vývoj cirkevných, sociálnych a duchovných dejín a určuje ich rozhodujúco až podnes. 2. V priebehu stáročí bol Luther hodnotený často protichodne. Pre katolíkov bol dlhý čas označovaný sáhranným pojmom: herefík. Vyfýkalo sa mu, že je vlastnou príčinou rozkolu cirkvi v Európe. Na evan-

jelické strane sa už v 16. storočí začalo s glorifikáciou Luthera, k čomu sa pripojilo dosť časté národné heroizovanie, predovšetkým sa chápal Luther často ako zakladateľ novej cirkvi.

3. Dobovým hodnotením Luthera bola aj mienka o druhej cirkvi. Obidve cirkvi sa navzájom obviňovali z odpadnutia od pravej viery a pravej cirkvi.

4. V priestore reformáčnych cirkví a teológie Luther sa začal chápať počiatkom nášho stáročia novým spôsobom. Čoskoro potom prichádza aj z katolíckej strany intenzívnejšie zaoberanie sa osobou a dielom

Luthera. Toto zaoberanie sa Lutherom znamenalo vedecký príspevok k dobe reformácie a k bádaniu o Lutherovi a v spojení s rastúcim ekumenickým chápaním pripravovalo cestu pozitívnejšiemu katolíckemu náhľadu na Luthera. Prevzaté, potomikou poznačené obrazy Luthera ustúpili na oboch stranách do úzadia. Začína sa s chápaním Luthera ako svedka evanjelia, učiteľa viery a muža, ktorý volá k duchovnej obnove.

5. K tomuto novému pohľadu na Luthera prispelo 450. výročie Augsburgského vyznania (Confessio Augustana) v roku 1980. Toto vyznanie totiž nie je mysliteľné bez Lutherovej osoby a jeho teológie. Náhľad, že Augsburgské vyznanie je "v súlade s centrálnymi pravdami viery" medzi katolíckmi a luteránmi (pápež Ján Pavel II. 1980; Exekutíva Svetového luteránskeho zväzu 1981), pomáha tiež k tomu, aby sa podstatné názory Luthera spoločne obhájili.

6. Lutherova výtka k obnove cirkvi, ktorá bola výzvou k pokániu, je upravená aj na nás. Ona od nás požaduje naslúchať nanovo evanjéliu, poznať vlastnú neveru oproti evanjéliu a vierohodne to dosvedčiť. To sa dnes neadá inak, iba všímaním si druhej cirkvi a jej svedectva, hľadáním zmienenia s ňou a vzdaním sa prevzatých nepriateľských obrazov.

II. SVEDOK EVANJELIA

7. Vo svojej kritike rozličných aspektov teologickej tradície a cirkevného života svojej doby chápal sa Luther ako svedok evanjelia: ako "nehodný evanjelista nášho Pána Ježiša Krista". Odvolával sa na apoštolské svedectvo Písma, ktoré ako "doktor svätého Písma" bol povinný vysvetľovať a zvestovať. Vedome stál na pôde starocirkvneho vyznania trojediného Boha a Kristovej osoby a diela a v tomto vyznaní videl záväzný výraz biblického poslania. Vo svojom reformáčnom zápase, ktorý mu zapríčinil vonkajšie nepriateľstvo a vnútorné pokúšanie, nachádzal istotu a útechu v tom, že bol cirkvou povolaný študovať a učiť sväté Písmo. V tomto presvedčení počítaval, že je nesený samým Pánom cirkvi.

8. Vo vedomí svojej zodpovednosti ako učiteľ a duchovný pastier a súčasne v situácii osobne zážitej viery v pokútání vedlo ho intenzívne zaoberanie sa svätým Písmom k objaveniu milosrdenstva Božieho uprostred strachu a neistoty svojej doby. Toto "reformačné objavenie" pozostávalo podľa Lutherovo sebaosvedčenia v tom, že spoznal spravodlivosť Božiu vo svetle Listu Rímskym 1, 17 ako darujúcu spravodlivosť, nie ako požadujúcu spravodlivosť, ktorá odsudzuje hrišnika. "Spravod-

livosť s vtedajšími formami zbožnosti, ktoré zakrývali darujúcu spravodlivosť Božiu. Luther chápal svoj nárok oproti tomu v súlade s učením cirkvi, áno, ako jej obhajoby. Každá myšlienka na rozdelenie cirkvi mu bola vzdialená, áno, on ju od seba ostro odmietal. Jednako nenašiel jeho záležitosť pochopenie v cirkevných a teologických inšanciách v Nemecku a potom ani v Ríme. Roky po 95. rokoch z roku 1517 boli poznačené rastúcou polemikou pri stále sa zostrujúcej výmene názorov. Vyústili v duchovné záležitosti. Luther vždy viac v otázke cirkevnej autority a boli k tomu prekryté politickými otázkami moci. Konflikt a cirkevný rozkol nezaprúžili Lutherovo chápanie evanjelia ako také, ale cirkevné a politické dôsledky reformáčného hnutia.

14. Keď Luther bol ohrozený kľatbou a vyzvaný, aby odvolal pre neho podstatné presvedčenie, videl v tom odmietnutie cirkve a svetskej autority vyrovnat sa s jeho teologickou argumentáciou. Spor sa preniesol vždy viac a viac na otázku konečne záväznej inšancie v otázkach viery. V tomto vyrovnaní sa odvolával sa Luther na Písmo a pochyboval, že všetky rozhodnutia o učení pápeža a konciliu sú záväzné pre svedomie. Súčasne zahŕňalo pre Luthera zdôrazňovanie "sola Scriptura" a jasnosť Písma uznanie starocirkvnych vyznaní a vážení si tradície viazanej na Písmo. Vo všetkých sporoch dôveroval zasľubeniu, že Boh udrží svoju cirkve pri pravde.

15. V tej miere, ako rástol odpor cirkevných autorít, zostalo sa aj Lutherovo polemické stanovisko. Pápež bol zahrnutý ako "antikrist", omša bola zahrnutá ako "modloslužba" a odsúdená. Na druhej strane však Luther a jeho prívrženci boli označovaní za heretikov a príležitostne dokonca upodrozrievaní z odhadnutia od viery. Nádej, že ríšsky snem v Augsburgu privedie k jednote sa nespĺnila. V uskutočnenom odmietnutí videl Luther znak blížiacej sa apokalyptickej doby. Z postaja vzájomného odsúdenia nevidel nijaké východisko.

16. Luthera si nárokovali rozličné skupiny a prúdy v cirkvi a spoločnosti pri sledovaní svojich špecifických záujmov (antiklerikálni revolucionári, charizmatiké hnutia). On sám proti tomu staval. Jednako však jeho obraz bol poznačený negatívnymi znakmi, ktoré majú svoje účinky až do dnešnej doby.

17. Je to historické dihanie, ktoré sa neadá odstrániť, akoby sa neboloto stalo. My môžeme jednako prepracovať jeho negatívne následky tým, že vyskúšame jeho príčiny a priznáme aj zavinené vlastné zlyhanie. Napokon však tieto následky až vtedy budú odzvrátené, keď sa prjmu pozitívne stránky reformácie spoločne.

IV. PRIJATIE VÝZVY REFORMÁCIE

13. Luteránske cirkvi sa snažili v priebehu stáročí zachovať Lutherove teologické a duchovné názory. Prítom sú Lutherove spisy nie všetky rovnako mierou v luteránskych cirkvách účinné. Často vznikala snaha jeho polemické vyjadrenia čo do významu posunúť až za jeho pastoraálne a teologické spisy. Špecificky cirkevný význam prislúcha tým Lutherovým spisom, ktoré si udržali prednosť vyznavačských dokumentov. Medzi nimi myslíme predovšetkým na obidva katechizmy, ktorým patrí zvlášť postavenie v živote cirkvi. Spolu s Augsburgským vyznaním slúžia ako základ pre ekumenické rozhovory.

19. Lutherovo dedičstvo však v priebehu dejín bolo podrobené nejednému zúženiu a ochudobneniu. Biblia bola postupne izolovaná od jej cirkevného kontextu a jej autorita bola učením o verbálnej inšpirácii chápaná zákonnicky. Na Lutherovo výsoké oceňovanie sviatostného života sa v dobe osvietenstva a pietizmu zabudlo. Lutherove názory o človeku ako osobe pred Bohom boli individualisticky nesprávne vysvetľované. Posolstvo o ospravednení bolo morálnom značne odstránené. Jeho výhrady proti vedúcej úlohe politickej autority cirkvi boli na dlhý čas umlčané. Jeho učenie o dvoch spôsoboch Božej viery (zwei-Reiche-Lehre) bolo zneužitie ako legitimácie pre vzdanie sa sociálnej a politickej zodpovednosti.

20. Pri všetkej vďačnosti za Lutherove pôsobenie vedľa luteránske cirkvi dnes o hraniciach jeho osoby a jeho diela práve tak ako o mnohých negatívnych účinkoch jeho konania. Nemôžu schvaľovať Lutherove polemické výpady. Sú prefaktuné proti židovskými spismi stareho Luthera. Vidia, že jeho apokalyptické vedomie v súvisе s jeho postojom k pápežovi, hnutiu novokresťancov a sedliackej vojne viedlo k odsúdeniu, ktoré cirkvi dnes nemôžu presúdiť. Poznáme aj určité slabosti evanjelickej podstaty cirkvi, obzvlášť jej zaradenie do štátnej oblasti, ktorú Luther sám chcel chápať len ako núdzové zariadenie.

21. Pre rímskokatolícku cirkve a jej vývoj v období reformácie bolo vo viacerých ohľadoch charakteristické, že mala odmietavú postoj voči Lutherovi a jeho myšlienku: strach pred rozšírením vydání Bible cirkvou neschválenej, pred centralistickým zdôrazňovaním pápeža a jednostrannosťou teológie a praxe sviatostí. Toto poznánie vedome protireformačný katolicizmus. Na druhej strane sa v priebehu tridentských reformných snáh uplatnila Lutherova vec, napríklad obnovením kázně, zintenzivnením katechézy alebo zdôrazňovaním augustínskeho učenia o milosti.

Litánia

Kyrie eleison.
Christe eleison.
Kyrie eleison.

Kyrie eleison.
Kryste, vyslyš nás.
Pane Bože, Otče nebeský.

Zmiluj sa nad nami.
Pane Bože Synu, Vykupiteľ sveta.

Zmiluj sa nad nami.
Pane Bože, Duchu Svätý.

Zmiluj sa nad nami.
Buď nám milostivý,
Ušetri nás, milý Pane a Bože.

Buď nám milostivý.
Pomôž nám, milý Pane a Bože.

Pred všetkými hriechmi
Chráň nás, ó Pane a Bože.

Pred každým blúdom
Chráň nás, ó Pane a Bože.

Pred každým zlom
Chráň nás, ó Pane a Bože.

Pred diabolským klamom a lstou
Chráň nás, ó Pane a Bože.

Pred zlou a výchlou smrťou
Chráň nás, ó Pane a Bože.

Pred nemocou a drahotou
Chráň nás, ó Pane a Bože.

Pred vojnou a krupobitím
Chráň nás, ó Pane a Bože.

Pred vzburou a násťmi
Chráň nás, ó Pane a Bože.

Pred živelnou pohromou a prirodnou škodou
Chráň nás, ó Pane a Bože.

Pred večnou smrťou
Chráň nás, ó Pane a Bože.

Svojím sviätým narodením
Pomôž nám, milý Pane a Bože.

Svojím smrteľným bojom a preliatou krvou
Pomôž nám, milý Pane a Bože.

Svojím krížom a smrťou
Pomôž nám, milý Pane a Bože.

Svojím vzkriesením a vstúpením na nebesá
Pomôž nám, milý Pane a Bože.

V našej poslednej núdzi
Pomôž nám, milý Pane a Bože.

Pri poslednom súde
Pomôž nám, milý Pane a Bože.

My úbohé hriešnici prosíme
Vyslyš nás, Pane a Bože.

Spravuj a riad svojú svätú cirkev
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Zachovaj všetkých biskupov, farárov a prvocovníkov cirkvi pri Tvojom slove a v kresťanskom živote

Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Zabráň každému utláčaniu a nepriateľstvu
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Prived' všetkých zvedených a biatiacich späť k sebe,
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Daj nám premôcť zlo,
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Pošli verých pracovníkov na svoju vinicu,
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Daj svojho ducha a silu k zvesti slova
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Pomôž všetkým zarmúteným, opusteným a potes' ich
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Daj všetkým národom sveta mier a svornosť
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Veď a chráň našu vládu
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Požehnaj a ochráň našu obec
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Poskytni pomoc všetkým v núdzi a nebezpečenstve
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Daj všetkým tehotným a dojčiacim silu a zdravé deti
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Ujmi sa všetkých detí a chorých
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Daruj slobodu všetkým nevinne väzneným
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Buď so všetkými osamotenými a opustenými
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Zlутuj sa nad všetkými ľuďmi
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Odpuš' našim nepriateľom a obráť ich k sebe
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Daj dostatok potravín a zachovaj pred skazou,
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

A vyslyš nás z milosti
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Ježiš Kristus, Boží Syn
Vyslyš nás, ó Pane a Bože.

Baránok Boží, ktorý nesieš hriechy sveta
Zmiluj sa nad nami.

Baránok Boží, ktorý nesieš hriechy sveta
Zmiluj sa nad nami.

Baránok Boží, ktorý nesieš hriechy sveta
Zmiluj sa nad nami.

Kryste, vyslyš nás.
Kryrie eleison.
Kryrie eleison.
Kryrie eleison.
Amen.

— angažovanosť za práva osoby a slobody v náboženských veciach (Vyhlásenie o náboženskej slobode).

V. ZÁVEŤ A POVERENIE

26. Dnes nám je možné spoločne sa učiť od Lutheho. „On nám môže byť v tom spoločným učiteľom, že Boh stále musí ostať Bohom a že naša najdôležitejšia ľudská odpoveď má zostať: dôvera a vyzvanie Boha“ (Ján, kardinál Willebrand). Je nám učiteľom ako

— teológ, kazateľ, duchovný pastier, pôvodca presbytri a medľitebník.

Luther neobyčajným duchovným koncentrovaním nanovo osvedčil biblickú zvest o Božej darujúcej a oslobodzujúcej spravodlivosti a priviedol ju k uplatneniu. Luther nám ukazuje na prívritu Božieho slova v živote, učení a službe cirkvi. On nás vyzýva k viere, ktorá je bezpodmienečnou dôverou v Boha, ktorý v živote i pri smrti a zmŕtvychvstani svojho Syna nám dokázal, že je milostivý Boh. On nás učí chápať milosť ako osobný vzťah Boha k človeku. Táto milosť nie je podmienená ničím a oslobodzujú nás pred Bohom a pre službu bližnému. On nám osvedčuje, že ľudský život dostáva výlučne svoj základ a svoju nádej v dôsledku Božieho odpustenia hriechov. On vyzýva cirkev k tomu, aby sa dávala stále obnovovať slovom Božím. On nás učí, že jednota je dovolená v nevyhnutných rozličnostiach zvykov, poriadkov a teológií. On nám ukazuje ako teológ, ako sa poznanie spravodlivosti Božej otvára je dine modliacemu a medľitujúcemu, ktorého Duch Svätý presvedčil o pravde evanjelia a — proti všetkým pokúšaniam — v tejto pravde udržuje a posilňuje. On nás napomína, že zmierenie a kresťanské spoločensťvo môžu byť len tam, kde mexadlom viery je meradlo lásky, ktorá „myslí len to najlepšie o každom a nie je závistlivá, ale všetko dobré o bližnom myslí a ... každého pokrsteneho označuje ako svätého“ (Luther).

27. Modliaca sa pokora pred tajomstvom milosrdenstva Božieho hovorila z Lutherovho posledného vyznania, ktoré môže byť jeho duchovnoteologickou závetou a smernicou aj pre naše spoločné hľadanie jednotiacей viery: „Sme žobrákmi. To je pravda.“

Kloster Kirchberg (Württemberg), 6. mája 1983
Hans L. Martensen George Lindherck
biskup Kodane prof. Univerzity Yale
Dánsko New Haven, USA
spoloční predsedovia

Preklad dr. J. Michalko

22. V našom storočí pokračuje — predovšetkým v nemecky hovoriacej katolíckej oblasti — intenzívne znovuzamýšľanie sa nad Lutherovou osobnosťou a jeho reformračnými snahami. Poznáva sa oprávnenie jeho reformračného úsilia vzhľadom na teológiu a úpadok cirkvi v jeho dobe a vidí sa, že práve jeho reformračné základné poznanie — v Kristovi bez našich zásluh darovaná spravodlivosť — nestojí nijako v protiklade ku genuíne katolíckej tradícii, ako sa s ňou stretáme napr. u Augustína a Tomáša Akvinského.

23. Tento nový postoj k Lutherovi, ktorý v jeho dobe bol poznačený kľatbou, odzrkadľuje sa v tom, čo Ján, kardinál Willebrand, povedal na V. valnom zhromážení Svetového luteránskeho zväzu: „Kto by mohol dnes popierať, že Martin Luther bol hlbokou náboženskou osobnosťou, že skúmal poctivo a s láskou zvest evanjelia? Kto by mohol popierať, že on, hoci ohrozoval rímskokatolícku cirkev a apoštolskú stolicu — to nemôžeme kvôli pravde zamlčať — si podržal pozoruhodne starú katolícku vieru? Či II. vatikánsky koncil sám neuvažoval požiadavky, ktoré boli medzi iným vyslovené Martinom Lutherom a teraz prichádzajú lepšie k zvyčeniu a cez mnohé aspekty kresťanskej viery a života? Toto napriek všetkým rozdielom je základom veľkej radosti a nádeje.“

24. K týmto názorom II. vatikánskeho koncilu, v ktorých možno vidieť prijatie Lutherovho úsilia, patria napríklad:

— vyzdvihnutie značného významu Písma svätého pre život a učenie cirkvi (Dogmatická konštitúcia o božskom zjavení)

— opísanie cirkvi ako „Božieho ľudu“ (Dogmatická konštitúcia o cirkvi, kapitola 2)

— obhájenie stálej potreby obnovy cirkvi v jej historickej existencii (Dogmatická konštitúcia o cirkvi 8, Dekrét o ekumenizme 6)

— posilnenie vyznania o kríži Kristovom a jeho význam pre život jednotlivého kresťana, ako i cirkvi (Dogmatická konštitúcia o cirkvi 8, Dekrét o ekumenizme 4, Pastorálna konštitúcia o cirkvi a svete dnes 37)

— chápanie cirkevných úradov ako služba (Dekrét o pastierskej úlohe biskupov v cirkvi 16, Dekrét o službe a živote kňazov)

— zdôrazňovanie kňazstva všetkých pokrstených (Dogmatická konštitúcia o cirkvi 10 a 11, Dekrét o laickom apoštoláte 2—4)